

Model zakona o zaštiti zviždača

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1

Ovim zakonom uređuju se uzbunjivanje, pravna zaštita zviždača, pravo zviždača na nagradu i propisuju sankcije za povredu odredaba ovog zakona.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 2

Svi izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Primjena zakona

Član 3

Ovaj zakon primjenjuje se na poslodavce i zaposlene, u skladu sa propisima kojima se uređuje rad, kao i na lica angažovana van radnog odnosa, kao što su: lica na stručnom osposobljavanju i usavršavanju; učenici i studenti koji su na praktičnoj obuci; volonteri; lica koja za vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili vaspitne mjere obavljaju određene poslove; lica na dobrovoljnim i javnim radovima, radovima organizovanim u opštem interesu, radnim akcijama i takmičenjima i svako drugo lice koje po bilo kom osnovu učestvuje u radu kod poslodavca (u daljem tekstu: zviždač).

Zviždač i povezano lice

Član 4

Zviždač iz člana 3 ovog Zakona je lice koje, u vršenju poslova, sazna da je došlo do ugrožavanja javnog interesa, a zatim o tome obavijesti Agenciju za borbu protiv korupcije (u daljem tekstu: nadležni organ).

Povezano lice je lice koje učini vjerovatnim da je prema njemu preduzeta štetna radnja zbog povezanosti sa zviždačem i to lice uživa zaštitu, u skladu sa ovim zakonom.

Poslodavac

Član 5

Pod poslodavcem, u smislu ovog zakona, podrazumijeva se državni organ, organ lokalne samouprave, pravno lice čiji je osnivač država ili lokalna samouprava ili drugo pravno lice, odnosno preduzetnik, u kojem je zviždač, odnosno povezano lice u radnom odnosu, odnosno u drugom pravnom odnosu iz člana 3 ovog zakona.

Uzbunjivanje

Član 6

Uzbunjivanje podrazumijeva obavještavanje nadležnog organa od strane zviždača o ugrožavanju javnog interesa, u skladu sa ovim zakonom.

Ugrožavanje javnog interesa

Član 7

Ugrožavanje javnog interesa, u smislu ovog zakona, obuhvata izvršenje krivičnog djela koje se goni po službenoj dužnosti, kao i vršenje kažnjivih djela u vezi sa izvršenim krivičnim djelom (pripremanje, saučesništvo, podstrekivanje, pomaganje i dr.).

Odmazda

Član 8

Odmazda, u smislu ovog zakona, je svaka pravna ili faktička radnja kojom poslodavac, nakon izvršenog uzbunjivanja, dovodi zviždača, odnosno povezano lice u nepovoljniji položaj na način što negativno utiče na ostvarivanje njegovih prava ili pravnih interesa koji proizilaze iz radno pravnog, odnosno drugog pravnog odnosa iz člana 3 ovog zakona.

II. OPŠTA PRAVILA UZBUNJIVANJA

Savjesnost zviždača

Član 9

Zviždač je dužan da savjesno obavještava nadležni organ o ugrožavanju javnog interesa.

Obavještavanje iz stava 1 ovog člana smatra se savjesnim kada:

- sadrži podatke o ugrožavanju javnog interesa;
- je davalac obavještenja provjerio, u granicama svojih mogućnosti, istinitost informacija, odnosno dokaza o ugrožavanju javnog interesa;
- davalac obavještenja ili povezano lice nije tražio korist za sebe ili drugoga kako ne bi izvršio obavještavanje.

Izvršavanje uzbunjivanja, u skladu sa ovim zakonom, ne oslobađa zviždača krivične i materijalne odgovornosti u slučaju lažnog prijavljivanja.

Način uzbunjivanja

Član 10

Uzbunjivanje se vrši podnošenjem obavještenja nadležnom organu, usmenim ili pisanim putem.

Obavještenje iz stava 1 ovog člana sadrži opis radnje ili stanja kojim je ugrožen javni interes, činjenice i okolnosti iz kojih proizilazi razumno uvjerenje da je ugrožen javni interes i potpis i lične podatke podnosioca obavještenja, a može da sadrži sve druge značajne činjenice i okolnosti iz kojih proizilazi da je ugrožen javni interes.

Postupanje nadležnog organa po obavještenju

Član 11

O sadržini obavještenja iz člana 10 ovog zakona, nadležni organ obavještava državne organe nadležne za poslove krivičnog gonjenja u roku od 3 dana od dana dostavljanja obavještenja.

Nakon postupanja po navodima iz obavještenja iz člana 10 ovog zakona, državni organ nadležan za poslove krivičnog gonjenja obavještava nadležni organ o osnovanosti navoda.

Ukoliko je postupajući po navodima iz obavještenja državni organ nadležan za poslove krivičnog gonjenja preduzeo radnje krivičnog gonjenja, nadležni organ utvrđuje status zviždača podnosiocu obavještenja, u roku od 3 dana od dostavljanja obavještenja o preduzetim radnjama krivičnog gonjenja.

U roku od tri dana od dana utvrđivanja statusa zviždača, nadležni organ o tome obavještava poslodavca u kojem je zviždač u radnom, odnosno drugom pravnom odnosu iz člana 3 ovog zakona osim ukoliko se obavještenje djelimično ili u cjelini odnosi na odgovorno lice u poslodavcu.

Postupanje odgovornog lica u poslodavcu

Član 12

Odgovorno lice u poslodavcu dužno je da poštuje anonimnost podataka o zviždaču o izvršenom uzbunjivanju.

Za vrijeme trajanja statusa zviždača poslodavac ne može zviždača, odnosno povezano lice dovesti u nepovoljniji radno-pravni odnosno drugi pravni položaj iz člana 3 ovog zakona, niti može negativno uticati na ostvarivanje prava ili pravnih interesa zviždača, odnosno povezanog lica koji proizilaze iz radno-pravnog odnosno drugog pravnog odnosa iz člana 3 ovog zakona.

Pružanje stručne pomoći zviždaču

Član 13

U toku trajanja statusa zviždača, nadležni organ pruža stručnu pomoć zviždaču u zaštiti prava i pravnih interesa koji su mu ugroženi zbog izvršenog uzbunjivanja.

Nadležni organ dužan je da, u toku trajanja statusa zviždača, saraduje sa zviždačem, kao i da ga informiše o preduzetim aktivnostima po podnesenom obavještenju.

Prestanak statusa zviždača

Član 14

Nadležni organ utvrđuje prestanak statusa zviždača licu:

- kada dobije obavještenje državnih organa nadležnih za poslove krivičnog gonjenja da je, postupajući po obavještenju iz člana 10 ovog zakona, utvrđeno da nije učinjena radnja iz člana 7 ovog zakona;

- kada dobije pravosnažnu odluku suda kojom je riješeno u pravnoj stvari koja je predmet obavještenja iz člana 10 ovog zakona;

O prestanku statusa zviždača nadležni organ obavještava zviždača, kao i poslodavca u kojem je zviždač u radnom odnosu, odnosno drugom pravnom odnosu iz člana 3 ovog zakona.

Lice kojem je utvrđen prestanak statusa zviždača, odnosno povezano lice ima pravo na pravnu zaštitu, u skladu sa ovim zakonom, i u periodu od dvije godine od dana prestanka statusa zviždača.

Naknada štete zviždaču, odnosno povezanom licu

Član 15

U slučajevima nanošenja štetnih posljedica zbog uzbunjivanja, zviždač, odnosno povezano lice ima pravo na naknadu štete, u skladu sa zakonom koji uređuje obligacione odnose.

Sudska zaštita zviždača, odnosno povezanog lica

Član 16

Zviždač, odnosno povezano lice koje učini vjerovatnim da trpi štetne posljedice zbog uzbunjivanja ima pravo na sudsku zaštitu.

Sudska zaštita se ostvaruje podnošenjem tužbe nadležnom sudu, u roku od 90 dana od dana saznanja za preduzetu štetnu radnju, odnosno tri godine od dana nastupanja štetne posljedice.

U postupku sudske zaštite nadležan je viši sud prema mjestu preduzimanja štetne radnje ili mjestu nastupanja štetne posljedice zbog uzbunjivanja ili prema mjestu prebivališta tužioca.

Postupak za sudsku zaštitu zbog uzbunjivanja je hitan.

U postupku za sudsku zaštitu zbog uzbunjivanja revizija je dozvoljena.

U postupku za sudsku zaštitu zbog uzbunjivanja shodno se primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku kojima je uređen postupak u radnim sporovima.

Zastupanje od strane nadležnog organa

Član 17

U sudskom postupku za zaštitu zviždača, odnosno povezanog lica, punomoćnik može biti i nadležni organ, po pismenom punomoćju koje daje zviždač, odnosno povezano lice.

Teret dokazivanja u sudskom postupku

Član 18

Ako u toku postupka zviždač, odnosno povezano lice učini vjerovatnim da je pretrpjelo štetnu posljedicu zbog uzbunjivanja, na poslodavcu je teret dokazivanja da štetna posljedica nije u uzročnoj vezi sa uzbunjivanjem ili da zviždač nije postupao u dobroj vjeri.

Privremena sudska zaštita

Član 19

Zviždač, odnosno povezano lice koje učini vjerovatnim da je prema njemu preduzeta štetna posljedica, odnosno da trpi štetne posljedice zbog uzbunjivanja ima pravo na privremenu zaštitu pred sudom.

Privremena zaštita se sastoji u određivanju privremene mjere.

Za određivanje privremene mjere nadležan je sud pred kojim se vodi postupak za zaštitu zbog uzbunjivanja.

Predlog za određivanje privremene mjere

Član 20

Predlog za određivanje privremene mjere može se podnijeti prije pokretanja sudskog postupka za zaštitu zbog uzbunjivanja, u toku postupka, kao i po okončanju postupka, sve dok izvršenje ne bude sprovedeno.

Predlogom za određivanje privremene mjere može se zahtijevati da sud odloži pravno dejstvo akta, odnosno zabrani vršenje štetne radnje kojom se prouzrokuje štetna posljedica.

Ako je privremena mjera određena prije podnošenja tužbe sud će odrediti rok u kojem se mora podnijeti tužba za zaštitu zbog uzbunjivanja, vodeći računa o rokovima određenim posebnim propisima u kojima se tužba može podnijeti.

O predlogu za određivanje privremene mjere sud će odlučiti u roku od osam dana od dana prijema predloga.

Pravo zviždača na nagradu

Član 21

Zviždač, na osnovu čijeg obavještenja, odlukom suda bude utvrđeno da je povrijeđen javni interes naveden u obavještenju, ima pravo na novčanu naknadu u visini od tri prosječne bruto zarade u Crnoj Gori za prethodnu godinu, prema podacima organa uprave nadležnog za poslove statistike.

Novčanu nagradu iz stava 1 ovog člana, na pisani zahtjev zviždača, isplaćuje poslodavac u kojem je zviždač u radnom odnosu u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Ukoliko poslodavac nije u mogućnosti da isplati novčanu nagradu iz stava 1 ovog člana, nagrada će biti isplaćena iz sredstava nadležnog organa.

III. INSPEKCIJSKI NADZOR

Nadzorni organ

Član 22

Inspekcijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši upravna inspekcija, odnosno inspekcija rada, u skladu sa zakonom.

Nadležnost inspektora

Član 23

Upravni inspektor, u vršenju nadzora nad sprovođenjem ovog zakona, vrši nadzor, naročito, u odnosu na:

- postupanje nadležnog organa po obavještenju o ugrožavanju javnog interesa;
- dužnost komunikacije nadležnog organa sa zviždačima;
- postupanje odgovornog lica u poslodavcu u kojem je zviždač, odnosno povezano lice u radnom odnosu, odnosno u drugom pravnom odnosu iz člana 3 ovog zakona;
- ostvarivanje prava na nagradu zviždača.

Inspektor rada, u vršenju nadzora nad sprovođenjem ovog zakona, vrši nadzor, naročito, u odnosu na:

- postupanje odgovornog lica u poslodavcu u kojem je zviždač, odnosno povezano lice u radnom odnosu, odnosno u drugom pravnom odnosu iz člana 3 ovog zakona;
- ostvarivanje prava na nagradu zviždača.

IV. KAZNENE ODREDBE

Radnje prekršaja

Član 24

Novčanom kaznom od 3.000 eura do 5.000 eura kazniće se odgovorno lice u nadležnom organu, ako nadležni organ ne postupa u skladu sa ovim zakonom. (čl.13, 14 i 17)

Novčanom kaznom od 3.000 eura do 5.000 eura kazniće se odgovorno lice u poslodavcu, ako ne poštuje anonimnost podataka o izvršenom uzbunjivanju u skladu sa članom 11 stav 1 ovog zakona.

V. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 25

Danom početka primjene ovog zakona prestaju da važe:

1) u Zakonu o državnim službenicima i namještenicima ("Službeni list CG", br. 39/11 i 66/12) čl. 79, 80 i 83 stav 1 tačka 16;

2) u Zakonu radu ("Službeni list CG", br. 49/08, 26/09, 59/11 i 66/12) čl. 102a i 172 stav 1 tačka 26.

Član 26

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

O B R A Z L O Ž E N J E

I USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o zaštiti zviždača sadržan je u članu 16 stavu 1 tačkama 1 i 5 Ustava Crne Gore, kojima je predviđeno da se zakonom, u skladu sa Ustavom, pored ostalog, uređuju „način ostvarivanja sloboda i prava, kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje“ i „druga pitanja od interesa za Crnu Goru“ .

II OCJENA, STANJE I RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Postojeći pravno-institucionalni ambijent za zaštitu „zviždača“, odnosno lica koja prijave korupciju ili druge nezakonite aktivnosti u organima vlasti i privatnim kompanijama u kojima rade, neadekvatan je i nesvrshodan. Kao takav, destimulativno djeluje na potencijalne „zviždače“ i samim tim ne ostvaruje svoju primarnu funkciju – da doprinosi jačanju vladavine prave i zaštiti javnog interesa u Crnoj Gori. Imajući u vidu ulogu zviždača u procesu otkrivanja ozbiljnih zloupotreba i ugrožavanja javnog interesa, odnosno njihov značaj u prevenciji i eliminaciji korupcije neophodno je postojanje adekvatnog zakonskog okvira, kako bi ova lica bila zaštićena od odmazde poslodavca, kao što su otpuštanje ili suspenzija, umanjenje plate i grubo narušavanje drugih prava po osnovu rada.

Potreba unaprjeđenja zakonodavnog okvira koji se odnosi na zaštitu zviždača prepoznata je u Strategiji za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala za period 2010-2014.godine. Takođe, početkom 2012.god. Vlada Crne Gore se pridružila globalnoj inicijativi Partnerstvo otvorenih vlada, sa ciljem da poboljša transparentnost svog rada, kvalitet svojih usluga i posljedično, uslove za život građana u državi. Vlada je u cilju ostvarivanju principa inicijative Partnerstvo otvorenih vlada usvojila i Akcioni plan, u kojem je jedna od predloženih aktivnosti i predlaganje usvajanja posebnog Zakona o licima koja prijavljuju korupciju od strane Vlade, koji će definisati sveobuhvatnu zaštitu lica koja prijavljuju korupciju, propisati jasne procedure za prijavu korupcije, utvrditi nadležne institucije itd. Potreba za donošenjem posebnog zakona o zaštiti zviždača prepoznata je i u Analizi o zaštiti zviždača u pravnom sistemu Crne Gore koju je pripremila međuresorska radna grupa u okviru projekta „Zaštita zviždača u Crnoj Gori“, koji sprovodi Centar za razvoj nevladinih organizacija uz podršku Ambasade SAD u Podgorici.

Osnovni problem u crnogorskom pozitivnom pravu u pogledu zaštite zviždača predstavlja fragmentarno uređenje ove oblasti nizom propisa (Zakon o državnim službenicima i namještenicima, Zakon o radu, Krivični zakonik, Stručno uputstvo o procedurama za prijavu krivičnih djela sa elementima korupcije i zaštiti lica koja prijavljuju ova djela Upravi policije i dr.). Takođe, sam pojam „zviždač“ koji se upotrebljava u

uporednoj teoriji i praksi, nije explicite prepoznat u crnogorskom pozitivnom pravu. Elementi definisanja ovog pojma sadržani su u više propisa, ali na bitno drugačiji način. Opseg djela čiji „zviždači“ se štite sagledava se različito ali je zajedničko da se koristi sintagma "krivična djela sa obilježijima korupcije". Upravo u korišćenju ove sintagme sadržan je i jedan od najvećih potencijalnih problema u praktičnoj primjeni rješenja iz posebnih zakona koja su usmjerena na zaštitu "zviždača". Naime, u crnogorskom krivično pravnom sistemu nisu jasno grupisana krivična djela sa obilježijima korupcije, što otvara prostor za različita tumačenja o tome koja krivična djela spadaju u tu kategoriju krivičnih djela.

U direktnoj vezi sa definisanjem pojma "zviždač" je i pitanje određivanja kažnjivih djela čiji "zviždači" se štite. Svođenje zaštite samo u odnosu na krivična djela sa obilježijima korupcije neadekvatan je pristup i bilo bi opravdano da se uključe i sva druga krivična djela koja se gone po službenoj dužnosti. Ukoliko se, ipak, ostane pri stanovištu da se zaštita obezbjeđuje samo u odnosu na krivična djela sa obilježijima korupcije, neophodno je pristupiti izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika kojima bi se precizno definisala krivična djela koja spadaju u tu kategoriju. Takođe, zaštita treba da bude zagarantovana u jednakoj mjeri za zapošljene i u javnom i u privatnom sektoru.

Kada je u pitanju postupak prijavljivanja kažnjivih djela od strane "zviždača", važeća rješenja ne obezbjeđuju adekvatnu zaštitu tih lica. Jedan od glavnih nedostataka u tom smislu je i nepostojanje nezavisne institucije kojoj bi se "zviždači" obraćali i koja bi obezbjeđivala visok nivo njihove zaštite u pogledu anonimnosti i radno-pravnog statusa. Položaj Uprave za antikorupcijsku inicijativu od krucijalnog je značaja za stvaranje adekvatnog institucionalnog okvira za zaštitu "zviždača". Trenutni status koji ima ova Uprava (organ u sastavu Ministarstva pravde) neadekvatan je jer ne obezbjeđuje dovoljan stepen samostalnosti koji bi garantovao nepristrasnost u njenom radu. S toga, osim izrade sistemskog zakona o zaštiti zviždača, neophodno je formirati nezavisnu Agenciju za borbu protiv korupcije koja bi bila pozicionirana van sistema državne uprave i koja bi za svoj rad odgovarala direktno Skupštini Crne Gore. U pogledu nadležnosti, u dijelu koji se odnosi na zaštitu "zviždača", Agencija treba da preuzme ulogu "kontakt tačke" kojoj će se obraćati potencijalni "zviždači", koja će procesuirati podatke o počinjenim krivičnim djelima prema nadležnim organima i koja će se starati o radno-pravnoj zaštiti "zviždača".

Navedene činjenice ukazuju na slabe tačke, praznine i nedostatke postojećeg zakonodavnog i institucionalnog okvira u oblasti zaštite zviždača, što je i opredijelilo međuresorsku radnu grupu formiranu u okviru prethodno pomenutog projekta, da predloži Model zakona o zaštiti zviždača, kojim bi se na jasan način, kroz jasno utvrđena pravila i procedure unaprijedio normativni okvir u ovoj oblasti. Polaznu osnovu za izradu ovog Modela predstavljala je Analiza o zaštiti zviždača u pravnom sistemu Crne Gore, koja obuhvata analizu domaćeg pravnog i institucionalnog okvira, kao i uporedna rješenja u evropskom i američkom zakonodavstvu.

III OBJASNJENJE POJEDINIH PRAVNIH INSTITUTA

1. Osnovne odredbe (čl.1-7)

Odredbom člana 1 Modela zakona - određen je predmet uređenja Modela Zakona o zaštiti zviždača -uzbunjivanje, radno-pravna zaštita zviždača, pravo zviždača na nagradu i sankcije za povredu odredaba ovog zakona.

Odredbama čl. 3-8 Modela zakona – određena je primjena Modela, kao i značenje pojedinih izraza. Model se primjenjuje se na poslodavce i zaposlene, kao i na lica angažovana van radnog odnosa, kao što su: lica na stručnom osposobljavanju i usavršavanju; učenici i studenti koji su na praktičnoj obuci; volonteri; lica koja za vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili vaspitne mjere obavljaju određene poslove; lica na dobrovoljnim i javnim radovima, radovima organizovanim u opštem interesu, radnim akcijama i takmičenjima i svako drugo lice koje po bilo kom osnovu učestvuje u radu kod poslodavca . Zviždač je lice koje, u vršenju poslova, sazna da je došlo do ugrožavanja javnog interesa, a zatim o tome obavijesti Agenciju za borbu protiv korupcije Implementacija Modela zakona uslovljena je postojanjem Agencije za borbu protiv korupcije, kao nezavisne institucije pozicionirane van sistema državne uprave kojoj će se vršiti prijavljivanje ugrožavanja javnog interesa. Pored pojma zviždača, ovim odredbama određeno je i značenja pojma povezanog lica, kao lica koje učini vjerovatnim da je prema njemu preduzeta štetna radnja zbog povezanosti sa zviždačem. Pod pojmom uzbunjivanje podrazumijeva se obavještavanje Agencije za borbu protiv korupcije o ugrožavanju javnog interesa od strane zviždača u skladu sa pravilima predviđenim ovim modelom. Odmazda nad zviždačem obuhvata svaku pravnu ili faktičku radnju kojom poslodavac, nakon izvršenog uzbunjivanja, dovodi zviždača, odnosno povezano lice u nepovoljniji radno-pravni položaj na način što negativno utiče na ostvarivanje njegovih prava ili pravnih interesa koji proizilaze iz radno-pravnog odnosa.

2. Opšta pravila uzbunjivanja

Odredbom člana 9 Modela zakona – propisan je princip savjesnosti zviždača prilikom obavještavanja Agencije o ugrožavanju javnog interesa i navedeni su uslovi koji moraju biti ispunjeni da bi se obavještavanje od strane zviždača smatralo savjesnim. Dokazivanje savjesnosti prilikom obavještavanja u praksi može biti jedno od problematičnih pitanja. Stoga, u cilju potpunog regulisanja postupka prijavljivanja, neophodno je precizirati sve uslove koji zadovoljavaju princip savjesnosti. Razlog za prijavljivanje mora biti savjesno otkrivanje opasnosti i briga za opšte dobro. Model svojim rješenjima ima intenciju da spriječi zloupotrebu predviđenih mehanizama zaštite, pa se dodatno naglašava da se lice koje prijavljuje ugrožavanje javnog interesa, u skladu sa ovim Modelom, ne oslobađa krivične i materijalne odgovornosti u slučajevima lažnog prijavljivanja.

Odredbom člana 10 Modela zakona – propisani su načini podnošenja obavještenja od strane zviždača Agenciji, kao sastavni elementi obavještenja o ugrožavanju javnog interesa.

Odredbama čl. 11-14 Modela zakona – propisane su mjere koje Agencija preduzima po prijemu obavještenja od strane zviždača, kao i obaveze odgovornog lica kod poslodavca. Agencija, nakon prijema obavještenja procesuirá podatke o počinjenim krivičnim djelima prema nadležnim organima i ukoliko nadležni državni organ preduzme radnje krivičnog gonjenja, Agencija utvrđuje status "zviždača" i o tome obavještava zviždača kao i poslodavca u kojem je

zviždač u radnom odnosu, osim ukoliko se obavještenje djelimično ili u cjelini odnosi na odgovorno lice u poslodavcu. Utvrđivanje statusa zviždača je potrebno upravo u cilju obezbjeđenja neophodne radnopravne zaštite zviždača jer za vrijeme trajanja statusa zviždača poslodavac koga je Agencija obavijestila ne može zviždača, odnosno povezano lice dovesti u nepovoljniji radno-pravni položaj. Osim toga, odgovorno lice u poslodavcu dužno je da poštuje anonimnost podataka o zviždacu o izvršenom uzbunjivanju. Agencija takođe za vrijeme trajanja statusa zviždača, informiše zviždača o svim preduzetim aktivnostima i pruža mu stručnu pomoć u zaštiti prava i pravnih interesa koji su mu ugroženi zbog izvršenog uzbunjivanja. Agencija takođe u slučajevima određenim ovim modelom utvrđuje i prestanak statusa zviždača. Značajno je istaći da lice kojem je utvrđen prestanak statusa zviždača, odnosno povezano lice ima pravo na zaštitu, u skladu sa ovim modelom, i u periodu od dvije godine od dana prestanka statusa zviždača.

Odredbama čl. 16-20 Modela zakona – propisuje se poseban postupak sudske zaštite zviždača, odnosno povezanog lica, uvažavajući specifičnosti materije koja se uređuje Modelom. Dakle, ukoliko zviždač, odnosno povezano lice ne ostvari efikasnu zaštitu nakon obraćanja Agenciji ili nadležnim inspekcijskim organima, neophodno je u tim situacijama obezbijediti efikasan sistem sudske zaštite. Postupak za sudsku zaštitu zbog uzbunjivanja je hitan, pri čemu je na poslodavcu je teret dokazivanja da štetna posljedica nije u uzročnoj vezi sa uzbunjivanjem ili da uzbunjivač nije postupao u dobroj vjeri. Predviđena mogućnost privremene sudske zaštite ima za cilj da suspenduje negativna dejstva po prava i interese zviždača, odnosno povezanog lica, u situacijama kada zviždač, odnosno povezano lice, u predlogu koji podnosi sudu, učini vjerovatnim da je prema njemu preduzeta štetna posljedica, odnosno da trpi štetne posljedice zbog zviždanja (sud u ovakvim situacijama može npr. odložiti pravno dejstvo rješenja o prestanku radnog odnosa zviždaču, do okončanja sudskog postupka). Takođe, Modelom se stvara obaveza Agenciji da, po prethodnom punomoćju zviždača ili povezanog lica, bude punomoćnik u sudskom postupku za zaštitu zviždača ili povezanog lica. Pružanjem besplatne pomoći zviždaču ili povezanom licu u zaštiti njegovih prava ili interesa, koji su ugroženi zbog zviždanja, čitav sistem predviđen Modelom čini se još stimulativnijim za potencijalne zviždače.

Odredbom člana 21 Modela zakona – predviđeno je i pravo na nagradu, odnosno novčanu naknadu zviždača na osnovu čijeg obavještenja je pravosnažnom odlukom suda utvrđena povreda javnog interesa navedenog u obavještenju, kao i visina te naknade. Nagradu isplaćuje poslodavac u kojem je zviždač u radnom odnosu na zahtjev zviždača, u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva. Ukoliko poslodavac nije u mogućnosti da isplati novčanu nagradu (u stečajnom je postupku), nagrada će biti isplaćena iz sredstava nadležnog organa.

3. Inspekcijski nadzor

Odredbama čl.22-23 Modela zakona – određeno je da će inspekcijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vršiti upravna inspekcija i inspekcija rada u skladu sa zakonom.

4. Kaznene odredbe

Odredbom člana 24 Modela zakona - propisana je prekršajna odgovornost za povredu pojedinih odredaba ovog modela za odgovorno lice u Agenciji za borbu protiv korupcije, poslodavac, kao i odgovorno lice kod poslodavca.

5. Prelazne i završne odredbe

Odredbama čl. 25-26 Modela zakona - utvrđene su obaveze u pogledu prestanka važenja pojedinih odredbi Zakona o državnim službenicima i namještenicima i stupanja na snagu ovog zakona.